

Γράφει ο ο **kokkiniotis**

Ολοκληρώνουμε σήμερα το μικρό μας αφιέρωμα στο **Μπλόκο του Δουργυτιού**.

Στη σημερινή μας ανάρτηση παραθέτουμε τη διήγηση του **Γιάννη Παγανέλη** καθώς και τον επίλογο στο σχετικό κεφάλαιο από τον συγγραφέα του βιβλίου **«Εθνοαπελευθερωτικός Αγώνας Νέα Σμύρνη - Φάληρο, 1941-1945»**, **Γιάννη Κυριακίδη**.

Πέρα από τις συγκλονιστικές αναφορές των διηγήσεων, να σημειώσουμε ότι ανάμεσα στους εκτελεσμένους βλέπουμε και τα ονόματα **αγωνιστών από άλλες περιοχές**, όπως από τον Υμηττό και το Βύρωνα, που όπως είδαμε είχαν έλθει την παραμονή στο Δουργούτι.

Να σημειώσουμε ακόμη την εκτέλεση μετά από φριχτά βασανιστήρια ενός κατοίκου, με την **υποψία και μόνο ότι έκανε συσσίτιο για τον ΕΛΑΣ**. 'Τεκμήριο' ήταν ένα μικρό καζάνι με κάρβουνα από κάτω, που το χρησιμοποιούσε η γυναίκα του για τη μπουγάδα. Το συσσίτιο αυτό είχε γίνει, για τους Ελασίτες που ήρθαν από Βύρωνα και γύρω περιοχές, όπως διαβάσαμε σε προηγούμενη ανάρτηση.

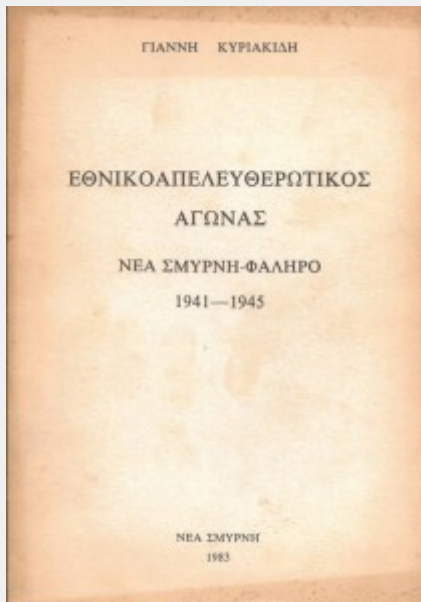
Οι προηγούμενες σχετικές μας αναρτήσεις βρίσκονται εδώ: [Μέρος 1ο & 2ο](#), [Μέρος 3ο & 4ο](#).

Εδώ μπορείτε να ακούσετε την εκπομπή **“Ράδιο Παντιέρα”** που ήταν αφιερωμένη στο Μπλόκο του Δουργυτιού: [Ράδιο Παντιέρα: Το μπλόκο στο Δουργούτι \(Βίντεο\)](#)

Αναφέρουμε με συγκίνηση ότι τις προηγούμενες μέρες, με αφορμή αυτές τις αναρτήσεις, επικοινωνήσαν μαζί μας σύντροφοι από διάφορους πολιτικούς χώρους της αριστεράς, δίνοντάς μας επιπλέον πληροφορίες και στοιχεία για τους αγώνες των κατοίκων του συνοικισμού στο Δουργούτι, τόσο κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής όσο και αργότερα, το Δεκέμβρη του 1944. Τους ευχαριστούμε όλους και θα προσπαθήσουμε μελλοντικά να επανέλθουμε.

ΔΙΗΓΗΣΗ Γιάννη Παγανέλη

Το σπίτι μας, σήμερα οδός Ηρώων 1, είναι κοντά στην πλατεία. Μένουμε εδώ απ' το 1936.

Στην κατοχή δούλευα σαν υδραυλικός, ή και άλλες δουλειές σε διάφορες συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά. Έτσι δεν έμενα όλα τα βράδια σπίτι. Στις 8 όμως του Αυγούστου φέραμε τον αδελφό μου από Νοσοκομείο, που ήταν πολύ εξασθενημένος. Μείναμε λοιπόν σπίτι. Μαζί και η αδελφή μας που τότε ήταν Νοσοκόμα.

Το πρωί ξυπνήσαμε νωρίς. Ακούγαμε πυροβολισμούς. Μάλλον απ' τὰ Αρμένικα ακούγονταν. Πριν ακόμα σταματήσουνε, ακούστηκαν τα **χωνιά. Καλούσανε τους άνδρες από 16 ως 70 ετών να μαζευτούν στην πλατεία.**

Περίμενα να δω τι θα γίνει. Όταν όμως άρχισαν οι τσολιάδες να περιπολούν στους δρόμους και να μπαίνουν στα σπίτια, βγήκα για να μη κινδυνέψουν όλοι στο σπίτι και να μείνει ο αδελφός μου που έτσι κι αλλιώς δεν μπορούσε να κουνηθεί.

Καθόμαστε στην Πλατεία κατάχαμα. Οι τσολιάδες, οι Γερμανοί, άλλοι Γερμανοντυμένοι, άλλοι με πολιτικά τριγύριζαν ανάμεσά μας βλαστημώντας και τρομοκρατώντας.

Τον πρώτο που εκτέλεσαν ήταν ένας τσαγκάρης. Θα ήταν γύρω στις 8.30 με 9. Τον έφεραν απ' τήν **οδό Ακροπόλεως**, δέρνοντας και κλωτσώντας τον. Φορούσε μια αθλητική φανελίτσα και την τσαγκάρικη ποδιά του. **Φαίνεται δούλευε στο μαγαζί του και δεν παρουσιάστηκε.**

Τον πήγαν κατευθείαν στον τόπο της εκτέλεσης δίπλα στη Μάντρα, πίσω από σπιτάκι του καραγωγέα Γιάννη Γκιόνη. Είχαν άλλους 7 εκεί. Ένας γερμανοντυμένος S.S. κρατά ένα πιστόλι παραμπέλουμ, πίσω του έχει προσαρμοσμένο κοντάκι. Αρπά τον τσαγκάρη απτά μαλλιά. Του ρίχνει μια σφαίρα στον αυχένα. Πέφτει νεκρός εκείνος. Αρπά ο S.S. έναν άλλον απτούς 7. «Τον γνωρίζεις αυτόν» του λέει. Όπως σκύβει εκείνος να δει, τον ρίχνει με το Παραμπέλουμ.

Έτσι σκότωσε και τους 8 εκεί.

Κατά τις 10.30 με 11 έρχονται οι **μασκοφόροι**. Πρώτα ένας. Ύστερα κι άλλοι. Ηρθε ώρα που ήσαν **4 μασκοφόροι** σύγχρονα ανάμεσά μας και ξεχώριζαν. **Οι δυο φορούσαν κουκούλα από απλό τσουβάλι, με δυο τρύπες στη θέση των ματιών.** Οι κουκούλες των δυο άλλων ήσαν παρόμοιες αλλά από άσπρο τσουβάλι. **Εμείς έπρεπε να βλέπουμε ίσα στα μάτια τον μάσκα** που περνούσε μπροστά μας. Οσους ξεχώριζε, τους έπαιρναν οι τσολιάδες, τους πήγαιναν στον Γερμανό που τους εκτελούσε.

Ένας ανθυπολοχαγός των Ταγμάτων πρωτοστατούσε. Σε μια στιγμή βγαίνει από σπίτι της Τασίας Κούτση, που ήταν μπροστά στην πλατεία, μαζί με την Τασία. «Ποιος είναι ο άνδρας αυτηνής» φώναξε.

Σηκώθηκε ένας άνδρας. Τον αρπά και τον πάει στο υπόγειο, τον κατηγορά ότι έκανε **συσσίτιο για τον ΕΛΑΣ**, τον χτυπά τον βασανίζει. Όταν βγαίνουν από υπόγειο ο άνδρας ήταν αγνώριστος του είχε βγάλει το ένα μάτι και όλο το πρόσωπο και το κεφάλι ήταν μια πληγή. Του έδειχνε δυο πέτρες με ένα καζανάκι από πάνω, που από κάτω είχε στάχτες. **Η γυναίκα το χρησιμοποιούσε στην μπουγάδα**. Ο Ανθ/γός έλεγε ότι εκεί έκαναν φαγητό για τον ΕΛΑΣ. Ο άνδρας φώναζε «γειτόνοι πέστε του ποιός είμαι». «Ναι ρε πέστε ποιός είναι», ορούτανε ο Ανθ/γός. Κάποιος δίπλα μου κάνει να σηκωθεί για να απαντήσει. Του δίνω μια δυνατή αγκωνιά. «Σώπα, του ψιθυρίζω, αυτός είναι χαμένος θες να σε φάνε και σένα», σώπασε και γλύτωσε. Ήταν ο Αναστάσης Ανδρεάδης, γείτονάς μας. Τον Κούτση τον εκτέλεσε ο ίδιος ο Ανθ/γός μπροστά μας.

Πιο κάτω στην οδό **Σπάρτης (τόρα Παλιγγενεσίας) και Αρτης** ήταν ένα μικρό σπιτάκι, ένα δωμάτιο και κουζίνα όπου έμενε μια κουτσή χήρα μόνη της. Το σπίτι είχε γύρω-γύρω μάντρα. **Μέσα σ' αυτό έγιναν τα φριχτότερα βασανιστήρια. Επικεφαλής των βασανιστών, βασανίστρια και η ίδια, μια Τσολιαδίνα 19-20 χρόνων**. Εκεί μπροστά στο παράθυρο βρέθηκαν 8 πτώματα εκτελεσμένων και φριχτά παραμορφωμένων απτά βασανιστήρια. Φεύγοντας πήραν και ότι είχε μέσα έπιπλα, νοικοκυριό, όλα. Εκλαιγε και οδύρονταν η χήρα.

Σε μια στιγμή εκεί που οι μασκοφόροι τριγύριζαν συνεχίζοντας το μακάβριο έργο τους, ένας νέος ξεπετάχτηκε, και τρέχοντας προσπάθησε να απομακρυνθεί **κατηφορίζοντας την οδό Ακροπόλεως προς τα χωράφια**. Οι τσολιάδες αιφνιδιάστηκαν στην αρχή, κάποιος όμως του έριξε μια ριπή και σε συνέχεια άλλοι με τις αραβίδες. Ο νέος έπεσε, πριν προφτάσει να μπει στα χωράφια.

Στη 1 το μεσημέρι οι εκτελέσεις σταμάτησαν. Ένας ανώτατος αξιωματικός των Σ.Σ. έδωσε το σύνθημα και άρχισε έλεγχο για διαλογή.

Στο μεταξύ ένας αξιωματικός της Πυροσβεστικής ήρθε και πήρε όλους του πυροσβέστες, 5-6, τους οδήγησε σε μια μάντρα που ήταν **κάτω και αριστερά του Λόφου της Εκκλησίας**.

Ένας άλλος αξιωματικός των τσολιάδων φώναξε.

«Όσοι είναι πάνω από 60 να περάσουν μέσα στην μάντρα». Βγήκαν αρκετοί και μπήκαν στη μάντρα.

Κατόπιν ένας άλλος Αξιωματικός των Τσολιάδων, μάλλον Ταγματάρχης, ψηλός, ξερακιανός με μονόνκλ, πλησίασε ξεχώρισε αρκετούς, αδιακρίτως ηλικίας και τους πήγε στην ίδια Μάντρα. Πολλοί τον παρακαλούσαν, σώστε με κ. Θαλασσινέ. Δεν ήξεραν όλοι το όνομά του, αλλά το άκουσαν από κάποιον και το χρησιμοποιούσαν. Εβγαλε πράγματι αρκετούς.

Στο μεταξύ ο έλεγχος συνεχίζονταν. Ο Γερμανός αξιωματικός κυρίως έβλεπε την ηλικία και την όψη του διαλεγόμενου. Τους μεγάλους, τους ανάπηρους και τους πολύ αδύνατους τους έστειλε στη μάντρα. Τους νέους και γερούς τους ξεχώριζε. Αυτοί, που ήταν οι περισσότεροι, μπήκαν σε μια **μεγάλη φάλαγγα 2-3 χιλιάδες σχημάτισαν κολώνα, απτή μια και απ' τήν άλλη, φρουρούσαν Γερμανοί**.

Όταν έφτασα για διαλογή, μπροστά στον Γερμανό, του λέω με τα λίγα σπασμένα γερμανικά που ήξερα.

«Εγώ δουλεύω στον Πειραιά υδραυλικός».

Αυτός έδειχνε και συνέχισε να μου δείχνει την φάλαγγα.

Προχωρώ προς τα 'κεί. Μπροστά μου είναι ένας νεαρός γερμανός αξιωματικός, του λέω τα ίδια. Καλά, απαντά αυτός, πάμε στον Διοικητή να τα πούμε. Με ξαναπάει στον ίδιο Αξιωματικό. Αυτός με βλέπει, ακούει και διατάζει, στη φάλαγγα.

Προχωρώ λίγο προς τα 'κεί. Και οπλισμένος από θράσος της απελπισίας, στρίβω και κατευθύνομαι προς την Μάντρα. Λίγο πριν την είσοδο δυο γερμανοί φρουροί με σταματούν. «Μ' έστειλε ο Διοικητής, τους λέω γερμανικά, εργάζομαι υδραυλικός στον Πειραιά».

Γιαβόλ, λένε και μ' αφήνουν να περάσω.

Μπρός στην είσοδο στέκουν δυο τσολιάδες και ένας Ιταλός. Ο ένας τσολιάς φέρνει αντίρρηση.

«Μ' έστειλε ο Διοικητής» λέω

«Τόσο νέο;» Αμφιβάλλει αυτός.

«Γιατί δεν είναι τόσοι και τόσοι σαν εμένα μέσα».

Καλά, λέει ο Ιταλός, αλλά να ξέρεις πως θα έλθει ο Διοικητής για έλεγχο.

Μπαίνω μέσα και σπρώχνοντας, υπήρχε πολύς κόσμος σ' αυτόν τον σχετικά μικρό χώρο, φτάνω σχεδόν στην άλλη άκρη. Με σπρώχνουν με ρίχνουν, με πατούν.

Σε μια στιγμή ακούω έναν που έλεγε ελληνικά. «Τώρα θα έλθει ο Διοικητής. Θα σας πει ότι είστε ελεύθεροι. Αλλά θα φύγετε απ' εδώ μια ώρα μετά την αποχώρηση των στρατευμάτων. Όταν τελειώσει, φωνάξτε **'Χάϊλ Χίτλερ'**, να τον ευχαριστήσετε».

Πράγματι ήρθε ο Διοικητής είπε γερμανικά ό, τι ο προηγούμενος ελληνικά. Μερικοί φώναξαν 'Χάϊλ Χίτλερ'.

Οι φασίστες έφυγαν. Μερικοί όμως απτή Μάντρα αντί να περιμένουν, σκαρφάλωσαν στον τοίχο και άρχισαν να μιλούν στους δικούς τους έξω. Μια ριπή όμως απ' το **Λόφο της Παναγίτσας**, όπου είχαν στημένο πολυβολείο, θέρισε τα κεφάλια 4 ακόμη. Ήταν τα τελευταία θύματα του Μπλόκου του Φάρου, όπου 80 και πάνω άνθρωποι στερήθηκαν τη ζωή.

Επίλογος Γιάννη Κυριακίδη

Τελειώνοντας αυτά που έχω να πω για το Μπλόκο, γιατί το κεφάλαιο αυτό δεν κλείνει, παραθέτω μια **επίσημη έκθεση του ΙΓ' Αστυνομικού τμήματος της περιοχής αυτής**, που φωτίζει αρκετά ένα επίμαχο θέμα.

Επίσης παραθέτω όλα τα ονόματα, που ξέρω, αυτών που εκτελέστηκαν σκοτώθηκαν ή πέθαναν κατόπιν στα βασανιστήρια και στην Ομηρία. Τα ονόματα αυτά αποτελούν πολύ μικρό μέρος των νεκρών. Ελπίζουμε ότι στο μέλλον θα υπάρξουν καλύτερες προϋποθέσεις και θα συμπληρωθούν.

Βαχράμ Σακαγιάν, πιάστηκε στο μπλόκο 9/8/44. Σκοτώθηκε την άλλη μέρα στο Γουδί βασανιζόμενος συνεχώς απ' τη στιγμή της σύλληψής του

Το **ΙΓ' Παράρτημα Ασφαλείας (Νέος Κόσμος-Κουκάκι)** αναφέρει ότι:

Την 9/8/44 Γερμανοί των S.S. μετά Τάγματος Ασφαλείας ενήργησαν έρευνας εις Δουργούτι, Αγ. Γεώργιον - Κατσιπόδι - Φάρον, συνέλαβαν δε και εξετέλεσαν τους κάτωθι:
... (αναφέρει μερικά ονόματα).

Την ιδίαν ημέραν εξετελέσθησαν υπό των **Γερμανών των S.S.** επικεφαλής των οποίων ήτο ο **Γερμανός Λοχαγός των S.S. Κνάπε** 60 άτομα **εις την θέσιν Φάρος** των οποίων δεν εξηκριβώθη η ταυτότης. Ο δε Κνάπε μεταβάς εις το ΙΓ τμήμα εδήλωσε κυνικώτατα **«Πηγαίνετε να πάρετε την πρώτην δόσιν των εκτελεσθέντων».**

Προφανώς υπήρχε και άλλη «δόση» που όπως είδαμε ήταν στην **ΕΘΕΛ**. Και βέβαια σ' αυτούς δεν συμπεριλάβαιναν **ούτε τους σκοτωμένους στις μάχες, τους μεμονωμένους στα σπίτια, τους καμένους στα σπίτια, ούτε και όσους απτούς πιασμένους σκότωσαν ή εξόντωσαν αργότερα.**

Γιαυτό ένας αριθμός **160 έως 180 νεκροί** είναι πολύ κοντά, ίσως και πιο κάτω, απ' τόν σωστόν.

Μερικά ονόματα σκοτωμένων απ' το **μεγάλο Μπλόκο: [σ.σ.: Το Μπλόκο του Δουργούτιου - Φάρου αναφέρεται από τους κατοίκους και από τον συγγραφέα ως «Το Μεγάλο Μπλόκο», επειδή, όπως είδαμε, έγιναν και άλλα, μικρότερης έκτασης μπλόκα στην ευρύτερη περιοχή.]**

Γουγκασιάν Κεβόρ, Κασάνος Τάσος, Βασιλόπουλος Αναστάσης, Μανουλιτσάκης Μπάμπης, Πρασάς Σταύρος, Συμεωνίδης Ηλίας, Βεκίαν Σαρκίς του Λεβόν ετών 26, Δουργούτι, τετρ. Η αρ. 97, Σετρικιάν Λουχίν, Κιουλιάν Χατζίκ, ετών 32 Φωτομάρα 65, Μπαρουτίδης Δημήτριος, κάτοικος Συν. Βύρωνος, Μπαρουτιάν Σαγιάν του

Σετράκ, ετών 19. Μπερμπεριάν Αμπαρτσούμ (Ανέστης), Καρμπέτ Σετιάν, Βαχράμ Σακαϊάν, Λιανουδάκης Στέλιος, Σουλβέστρος Γαλέος, Τζεβάς Γιάννης, Ασημακόπουλος Κώστας, Κόλλιας Νίκος, Πασπαλιάρης Χρήστος, Τσικουράκης Στέλιος, Διμοιρίτης ΕΛΑΣ Υμηττού.